

Op de spoedeisende hulp van het Zuyderlandziekenhuis in Heerlen.
© Bas Quaedvlieg

REPORTAGE SPOEDEISENDE EERSTE HULP

In het oog van de storm in coronatijd

De spoedeisende eerste hulp (SEH) is de toegangspoort van het ziekenhuis. Hier komen patiënten binnen die acuut zorg nodig hebben. Normaal is het er vaak al hectisch, in coronatijden is dit het 'oog van de storm'. Een *'manic monday'* op de SEH van Zuyderland.

DOOR SERGE SEKHUIS
HEERLEN

|

Vier reanimaties op één ochtend. Dat maken de artsen en verpleegkundigen op de spoedeisende hulp in Heerlen maar zelden mee. Twee keer hebben ze hun gevecht om het leven van de patiënt te redden verloren. Een jonge man – coronaverdacht – heeft het niet gehaald. Het drukt de stemming, al weten ze dat dit de realiteit van hun werk is.

De dag leek nog zo rustig te beginnen. 's Ochtends rond half negen loopt alleen de schoonmaakster door de wachtruimte. Dan al voerspelt SEH-arts Gideon Latten, het medisch hoofd van de afdeling, dat het wel eens een dolle dag kan worden. „Maandag is traditioneel pieken: patiënten die zich een weekend lang bezorgd hebben gemaakt over hun pijn of kwaal gaan dan naar hun huisarts, die een deel van hen zal insturen.” De ervaring leert dat zo'n 40 procent van die doorgestuurde patiënten inderdaad opgenomen moet worden. Precies dat is, in intussen de vierde coronagolf, nu alweer weken dé grote uitdaging.

Het is hier altijd druk gebleven, ook deze zomer toen iedereen te vroeg 'geprikt en virusvrij' vierde.

GIDEON LATTEN, SEH-ARTS

Zijn er genoeg bedden? „Gisteren hebben we het nét gered”, vertelt SEH-verpleegkundige Nancy Dohmen, met een blik op de monitor. De SEH van het ziekenhuis in Heerlen heeft 16 behandelkamers en – met wat passen en meten – plek voor maximaal 35 patiënten. „Vannacht hebben vier patiënten hier op de afdeling geslapen, omdat er in ons beddenhuis geen plaats meer was. Net heb ik gehoord dat daar vanochtend vijftien bedden vrij zouden moeten komen. Die vier mensen van gisteren schuiven in elk geval door.”

Per saldo elf bedden, dat zal niet genoeg zijn voor de verwachte toestroom. „Vanmiddag maken de specialisten nog een extra ronde door het beddenhuis om te zien welke patiënten eventueel al naar huis kunnen. De andere optie is dat je toch weer mensen die al stonden ingepland voor een operatie moet afbellen.” In Zuyderland zijn acht van de negentien operatiekamers (ok's) dicht: er zijn te weinig bedden om patiënten na hun ingreep te laten herstellen. De acute coronazorg slokt snel steeds meer ruimte op.

Opnamestop

Pas als het echt niet meer lukt, kun je niet anders dan een opnamestop afkondigen. Maar dat is het laatste wat je wil.

NANCY DOHMEN, SEH-VERPLEEGKUNDIGE

„Pas als het echt niet meer lukt, kun je niet anders dan een opnamestop afkondigen. Maar dat is het laatste wat je wil, omdat je de andere ziekenhuizen in de regio daarmee direct in problemen brengt: zij krijgen dan tijdelijk onze patiënten erbij. De ambulances moeten omrijden.” Toch is dat wel wat er afgelopen weken al twee keer is gebeurd in Heerlen, mede doordat ziekenhuizen elders in het land minder coronapatiënten overnamen dan afgesproken. De nood is hoog, zoals de bestuurders van de vijf Limburgse ziekenhuizen vorig week al schreven aan minister Hugo de Jonge van Volksgezondheid.

Rond lunchtijd is het spitsuur geworden op de SEH, en zo zal het de hele middag blijven. Aan de balie wordt continu druk gebeld. In de ruimte ernaast staat een rij computers, waar artsen en assistenten de administratie bijhouden. Hoe laat kwam de patiënt binnen, wat was de klacht en welke onderzoeken zijn er gedaan? Het resultaat staat op het statusbord, een groter scherm vol kleurtjes. Er wordt met collega's overlegd over gestelde diagnoses. Tijd voor pauze is er niet, de boterham wordt achter het toetsenbord gegeten.

Gekkenhuis

Al bijna twee coronajaren lang is het hier aanpoten. Dat eist zijn tol van het personeel. Emotioneel en lichamelijk. „Het is hier altijd druk gebleven, ook deze zomer toen iedereen te vroeg ‘geprikt en virusvrij’ vierde. Buiten floten de vogels, binnen was het een gekkenhuis. Vorige week nog hadden we vier ziekmeldingen op één dag. Collega's die, ondanks alle voorzorg, zelf besmet waren geraakt met corona. Dan heb ik dus een acuut probleem”, vertelt Gideon Latten.

Ziekenhuisbreed staat het verzuim op 11 procent. Dubbel zoveel als voor corona. Mensen zijn moe. Opgebrand. Maar ze prijzen de teamspirit: we gaan en moeten door. Zo'n tien collega's in Lattens team zijn sinds begin 2020 afgehaakt, ze vonden elders werk. De krapte speelt nadrukkelijker op dan in de vorige golven: in de hele zorgsector. Gelukkig is er ook nu weer hulp van andere afdelingen.

Zoals van Anka Toma, een 63-jarige ok-assistente. „Bij de eerste golf heb ik geholpen op de ic, nu sta ik op de SEH. Het was flink wennen. Op een ok kan het ook spannend zijn, maar de hectiek hier. De ene patiënt na de andere. Hoor je dat gepiep? Dat is het

teken dat de volgende ambulance er alweer aankomt. Laatst stonden ze hier bijna in file. Soms denk ik 'hoe houd ik het vol'. Gelukkig kan ik thuis goed mijn ei kwijt." De behandelkamers op de SEH zijn afgesloten. Privacy. Af en toe als de deur opengaat, is te zien wie er binnen ligt. Een kind met een knuffel, een oudere man die er slecht aan toe lijkt, een jongen die in de gipskamer is behandeld voor een gebroken been. Op straat gevallen. Ook die zorg gaat gewoon door.

„Dat is het grote verschil met de eerste en derde golven. Toen hadden we strenge lockdowns en lag het leven goeddeels stil. Minder files, minder ongelukken, minder van alles. Nu hebben we naast corona ook alle dagelijkse struikelpartijen er nog bij.”

Vaccineren

Vooraf in Parkstad ligt het percentage mensen dat zich liet vaccineren lager dan landelijk gemiddeld. Dat merken ze ook hier op de SEH. Vorige week nog werden in zeven dagen tijd tachtig ernstig zieke coronapatiënten binnengebracht. De meesten niet gevaccineerd. Natuurlijk vindt het personeel daar iets van: mensen die niet zijn ingeënt, maar wel een bed bezet houden van iemand die al een jaar op een hart- of heupoperatie wacht. Iedereen echter houdt zich op de (professionele) vlakte. Wat altijd geldt op de SEH, geldt ook nu: de meest acute patiënt wordt als eerste gezien. En iedereen heeft net zoveel recht op zorg, wel of niet geprikt.

Corona verhoogt de werkdruk en stress. „Wel of niet besmet, dat weet je pas nadat je hebt getest. Dat doen we intern, maar het duurt twee uur voor je de uitslag hebt. Elk kuchje kan corona zijn, dus pakken we ons helemaal in. En daarna weer uit. Je moet de kamer poetsen. Dat kost tijd. Even vaak blijkt het gelukkig iets anders, COPD of een 'gewone' longontsteking. Een (potentiële) coronapatiënt moet je altijd geïsoleerd behandelen. Die wil je, als-ie moet worden opgenomen, niet op de gewone verpleegafdeling. Van alle dagelijkse patiënten is 30 procent coronagerelateerd.”

Ook longarts Michiel Gronenschild helpt dezer weken opnieuw uit op de SEH van zijn ziekenhuis. Hij laat een longfoto zien van een zondag binnengebrachte coronapatiënt. „Normaal is dat een mooi en helder plaatje, hier zie je een waas. Dat zijn door het virus uitgelokte ontstekingen. Zo krijg je steeds minder lucht. Deze patiënt is rechtstreeks naar de ic aan de beademing gegaan. Hij bleek niet te zijn gevaccineerd. Geloof me, ik heb vreselijke foto's gezien afgelopen tijd.”

De longarts staat hier met een dubbel gevoel. Hij heeft zijn poli verlaten, de operaties zijn deels opgeschort. Drie van zijn collega's zijn al enige tijd ziek. „Enerzijds voelt het goed om hier mensen te helpen, maar je weet dat intussen de wachtlijst oploopt. Dat er patiënten moeten worden afgebeld, soms al voor de derde, vierde keer. Dat doet wat met je, als arts. En dan is het gewone griepseizoen nog niet eens echt begonnen.”

Aan het begin van de pandemie klonk er applaus voor de helden in de zorg. Dat is ver stomd. Het personeel op de SEH ervaart duidelijk een groeiende agressie. Vooral verbaal. Allemaal zijn ze al wel eens uitgescholden. Af en toe gaat het verder: slaan en spugen. Beveiligers staan paraat.

Wantrouwen

„De weerstand en het wantrouwen zijn gegroeid. Je ziet het ook in de maatschappij. De polarisatie. Patiënten die hier binnenkomen en mij vragen ‘bent u wel een echte dokter?’ Kunt u dat bewijzen? Hoe lang werkt u al hier? Mensen die roepen dat corona allemaal onzin is. Natuurlijk frustreert dat. Dagelijks tref ik mensen die agressief zijn, of het niet eens zijn met wat je wil doen. Ik hoef niet van elke patiënt een bedankje, maar duidelijk is dat een groep mensen anders in de wedstrijd zit nu.”

Er klinkt een luide gil in de gang. Het gaat mis bij een net door de ambulance binnengereden patiënt. Drie artsen spoedden zich erheen. Even later klinkt het elders: er komt iemand met Covid aan. Twee verpleegkundigen trekken de volgende blauwe wegwerpschort aan, zetten hun mondmasker en bril op. De wachtruimte zit inmiddels flink vol. „We gaan de negentig patiënten wel halen vandaag”, schat Latten: anderhalf keer zoveel als normaal. „Het is weer zo’n *manic monday*.”

15.30 uur. Er zijn weer enkele bedden vrijgekomen. En dat was hoog nodig. De SEH ligt vol, er moet worden geschoven: het eigen beddenhuis in, of naar buiten. De Plataan, het naburige verpleeghuis, heeft nog vijf bedden over. Daar kan de oudere dame heen die thuis van de trap viel, werd gevonden door de thuiszorg en hier vanochtend onderkoeld binnenkwam. „Je kunt intern niet elke dag roepen dat de situatie penibel is, dan heeft het geen impact meer, maar vandaag is het zeker zo.”

Om half 5 is het einde dienst voor Latten. Hij laat een even vol ziekenhuis achter als ’s ochtends werd aangetroffen.

Om 18.00 uur gebeurt vervolgens toch wat hij al vreesde: een korte opnamestop. Een node adempauze voor de SEH.